

Erken Çocukluk Döneminde Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik

Gelişimsel Yetersizlikler ve Müdahale

Editör: Latife ÖZAYDIN

Editör: Latife ÖZAYDIN

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİK Gelişimsel Yetersizlikler ve Müdahale

ISBN 978-625-8789-40-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ağustos 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Özgürel

Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25

Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi

Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Erken Çocukluk Döneminde Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik: Gelişimsel Yetersizlikler ve Müdahale başlıklı bu kitap, tipik gelişen, gelişim yetersizliği olan veya gelişimi risk altında olan erken çocukluk dönemindeki (0–8 yaş) çocukların akranlarıyla etkileşimde sosyal yeterliğe sahip olma yolculuklarını anlamayı ve bu ilişkileri desteklemenin bilimsel temellerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Kitap, çocukların akranlarıyla ilişkili sosyal yeterliklerinin yalnızca bireysel özelliklerin bir ürünü olmadığını; aile, okul ve daha geniş çevresel bağlam içinde şekillenen çok boyutlu bir gelişim sürecinin sonucu olduğunu vurgulamaktadır. Bu yönüyle eser, ebeveynler, bakıcılar, özel eğitim, okul öncesi eğitim, sınıf öğretmenleri, psikolojik danışmanlar ve araştırmacılar için hem kuramsal hem de uygulamaya dönük bir rehber niteliği taşımaktadır.

Gelişim kuramları, erken dönem deneyimlerinin sonraki tüm gelişim alanları için güçlü bir temel oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla çocuğun sosyal gelişimi, doğduğu andan itibaren ebeveyniyle etkileşimleri sırasında şekillenmeye başlar, okul öncesi ve okul yıllarında akran etkileşimleriyle zenginleşerek yaşam boyu gelişmeye devam eder. Ancak çevresel stres faktörleri, psikososyal riskler ya da biyolojik temelli gelişimsel farklılıklar, bu etkileşim örüntülerini zorlaştırabilmekte ve çocukların gelişimsel yörüngelerinde farklılıklara yol açabilmektedir. Bu durum, özellikle erken çocukluk yıllarında sosyal, duygusal, iletişim ve bilişsel gelişimin desteklenmesine yönelik bilimsel bilgiye dayalı kaynakların önemini daha da artırmaktadır. Bu kitap, çocukların güçlü yönlerini merkeze alan ve gelişimi destekleyici çevrelerin nasıl yapılandırılabileceğine odaklanan bir yaklaşımı benimsemektedir.

Bu bağlamda kitap, 0-3 yaş arasında bebek ve küçük çocukların sosyal yeterliklerinin gelişiminde kritik rol oynayan ebeveynler, 3-6 yaş ve 6-8 yaş arasında sırasıyla okul öncesi ve ilkokulun ilk yıllarında akranlarla artan etkileşim fırsatlarını değerlendirme ve destekleme görevini üstlenen öğretmenler için; gelişimi destekleyici etkileşim ortamlarının nasıl yapılandırılacağına, akran ilişkilerinin nasıl kolaylaştırılacağına, sosyal iletişim becerilerinin etkili ve uygun davranışsal stratejilere nasıl dönüştüğüne ilişkin kuramsal ve uygulamaya dönük bir çerçeve sunmaktadır. Bu bütüncül bakış açısı, hem tipik gelişen çocukların hem de gelişimsel açıdan kırılgan olan çocukların ihtiyaçlarını anlamada önemli bir zemin sunmaktadır. Aynı zamanda bu çerçeve, çocukların akranla ilişkili sosyal yeterliğe sahip olmaları için erken müdahale programlarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi için okuyuculara bilimsel bir rehber niteliği taşımaktadır.

Kitap, iki ana kısım olarak A ve B şeklinde yapılandırılmıştır. A kısmı, ***Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin Gelişimi ve Değerlendirilmesi*** temasının ele alındığı sekiz bölümden oluşmaktadır. Bu kapsamda, 0–3, 3–6 ve 6–8 yaş dönemlerinde sosyal iletişim becerilerinin gelişimi, akranla ilişkili sosyal yeterlik, akran kabulü ve arkadaşlık ilişkileri, sosyal yeterliği etkileyen biyolojik ve çevresel faktörler, aile ve okul öncesi eğitimin rolü ile değerlendirme süreçleri ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

B kısmı, ***Özel Gereksinimi Olan Okul Öncesi Çocuklarda Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin Değerlendirilmesi ve Müdahale Stratejileri*** temasının ele alındığı altı bölümden oluşmaktadır. İlk dört bölümde gelişimsel yetersizlikleri olan çocuklar, iletişim ve dil bozukluğu bulunan çocuklar, problem davranış sergileyen çocuklar ile Otizm Spektrum Bozukluğu olan çocuklarda akranla ilişkili sosyal yeterliğin gelişimi ve desteklenmesi yetersizliklere özgü bir çerçevede ele

alınmaktadır. B kısmında, akranla ilişkili sosyal yeterliği desteklemeye yönelik kanıta dayalı müdahale stratejilerine ilgili bölümler içerisinde yer verilmiştir. B kısmının son iki bölümünde ise aile merkezli müdahaleler ile kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının akranla ilişkili sosyal yeterlik üzerindeki etkileri tartışılarak, süreci destekleyici yönlerine yer verilmiştir.

Sonuç olarak bu kitap, erken çocukluk döneminde akranla ilişkili sosyal yeterliğin geliştirilmesine yönelik bilimsel bilgi ile uygulamayı buluşturan bir kaynak olarak tasarlanmıştır. Bu eserin hazırlanmasında katkı sunan tüm yazarlara sonsuz teşekkür ederim. Kitabın çocukların akranla ilişkili sosyal yeterliğe sahip olmalarına; yaşam boyu olumlu kişiler arası etkileşimler kurabilmelerine, sürdürebilmelerine ve çatışmaları çözebilmelerine katkı sağlamasını dilerim.

Prof. Dr. Latife Özaydın

Editör

Gaziantep, 2026

TEŞEKKÜR

Erken çocukluk döneminde sosyal gelişim ve özellikle akranla ilişkili sosyal etkileşim becerilerine yönelik akademik ilgim, doktora çalışmamla birlikte şekillenmiş ve zaman içinde farklı araştırma ve uygulamalarla derinleşmiştir. Bu birikimin bir yansıması olarak ortaya çıkan *Erken Çocukluk Döneminde Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik: Gelişimsel Yetersizlikler ve Müdahale* başlıklı bu kitabın hazırlanma süreci, çok değerli hocalarımla, arkadaşlarımla ve meslektaşlarımla akademik katkılarıyla ve özverili gayretiyle mümkün olmuştur. Kitabın A Kısımında yer alan sekiz bölüm ile B Kısımında yer alan altı bölümün hazırlanmasına katkı sunan tüm yazarlara içtenlikle teşekkür ederim.

Alanlarında uzman olan yazarlar, sahip oldukları kuramsal bilgi birikimini ve uygulama deneyimlerini kapsamlı alan yazın incelemeleriyle bütünleştirerek, siz okuyucular için nitelikli ve özgün içerikler ortaya koymuşlardır. Her bir bölüm, erken çocukluk döneminde akranla ilişkili sosyal yeterliğin anlaşılması, değerlendirilmesi ve desteklenmesine yönelik önemli bir boşluğu dolduracak niteliktedir. Bu kitabın, ebeveynler, bakıcılar, öğretmenler, alanda çalışan tüm uzmanlar ve araştırmacılar için bilimsel bilgi ile uygulama arasında köprü kuran bir kaynak olmasını temenni eder; katkı sunan tüm yazarlara değerli emekleri için bir kez daha teşekkür ederim.

Son olarak kitabın siz okuyucularla buluşmasına katkı sunan Pegem yayınevi çalışanlarına titiz çalışmaları için çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Latife Özaydın

Editör

Gaziantep, 2026

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

KISIM A

1. Bölüm: 0-3 Yaş Arasındaki Çocuklarda Sosyal İletişim Becerileri ve Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik

Doç. Dr. Gözde TOMRİS, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9035-9110

2. Bölüm: 3-6 Yaş Arasındaki Çocuklarda Sosyal İletişim Becerileri ve Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik

Prof. Dr. Latife ÖZAYDIN, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2975-1620

3. Bölüm: İlkokula Geçiş Sürecinde (6-9 Yaş) Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik

Dr. Öğr. Üyesi Zehra YAŞAR SAĞLIK, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5626-4660

4. Bölüm: Erken Çocuklukta Akran Kabulü ve Arkadaşlık

Prof. Dr. Latife ÖZAYDIN, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2975-1620

5. Bölüm: Akranla İlişkili Sosyal Yeterliği Etkileyen Etmenler

Arş. Gör. Çiğdem KELEŞ KARAŞAHİN, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi
ORCID No: 0009-0002-2537-1230

6. Bölüm: Ailenin Rolü

Dr. Öğr. Üyesi Şeyda YILDIRIM PARLAK, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1139-2447

7. Bölüm: Akran İlişkili Sosyal Yeterliğin Gelişiminde

Okul Öncesi Eğitimin Rolü

Dr. Öğr. Üyesi Kübra DEMİRÖZ, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6054-0901

8. Bölüm: Sosyal/İletişim Becerileri ve Akranla İlişkili

Sosyal Yeterliğin Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Uğur YASSIBAŞ, Sakarya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0784-6976

KISIM B

9. Bölüm: Gelişim Yetersizliği Olan Çocuklarda Doğal

Akran Etkileşimi Müdahaleleri

Dr. Öğr. Üyesi Sevim KÜÇÜK KARAHAN, Kilis 7 Aralık Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7753-4105

10. Bölüm: İletişim ve Dil Bozukluğu Olan Çocuklarda

Sosyal Yeterliğin Desteklenmesi

Dr. Öğr. Üyesi Merih TOKER, Gaziantep Hasan Kalyoncu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2794-308X

11. Bölüm: Problem Davranışları Olan Çocuklarda

Sosyal Yeterliğin Desteklenmesi

Doç. Dr. Aysun ÇOLAK, Eskişehir Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-6645-2593

12. Bölüm: Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda

Sosyal Yeterliğin Desteklenmesi

Prof. Dr. İlknur ÇİFCİ TEKİNARSLAN, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5028-3289

Arş. Gör. Hatice ULU AYDIN, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8593-8430

13. Bölüm: Okul Öncesi Dönemde Akranla İlişkili

Sosyal Yeterliğin Desteklenmesinde Aile Aracılı Müdahaleler

Dr. Öğr. Üyesi Çimen ACAR, Eskişehir Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9215-364X

14. Bölüm: Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma/Bütünleştirme

Uygulamalarında Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin Desteklenmesi

Arş. Gör. Dr. Ömer Faruk TOPRAK, Adıyaman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6673-6702

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

KISIM A

1. BÖLÜM

0-3 YAŞ ARASINDAKİ ÇOCUKLARDA SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİ VE AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİK

Giriş.....	4
Sosyal İletişim ve Sosyal Yeterlik: Kavramsal Temeller	4
Sosyal Gelişim	5
Sosyal Duygusal Gelişim	5
Sosyal İletişim	6
Sosyal Yeterlik	7
Sosyal İletişim ve Sosyal Yeterliğin Gelişimsel Bileşenleri.....	9
Sosyal Duyarlılık.....	10
Sosyal Uyumlanma ve Karşılıklılık	11
Sosyal Motivasyon	12
Duygusal Yeterlik ve Farkındalık.....	13
Taklit.....	14
Empati	15
Sosyal Bilgiyi İşleme/Sosyal Biliş	15
Ortak Dikkat	16
Söz Öncesi Sosyal İletişim	17
Erken Sosyal İletişim Becerilerinin 0-3 Yaşta Gelişimi	18
0-6 Ay: Sosyal Duyarlılığın ve Karşılıklı Uyumun Temelleri.....	18
6-12 Ay: Sosyal Dünyanın Anlamlandırılması ve Amaçlı İletişimin Ortaya Çıkışı	20
12-18 Ay: Sosyal Katılımın ve Amaçlı İletişimin Etkin Biçimde Kullanımı	22
18-24 Ay: Akranla İlişkili Sosyal İletişim ve Etkileşimin Başlangıcı	25
24-36 Ay: Sosyal Yeterliğe Geçiş ve Akran İlişkilerinin Yapılandırılması.....	26
Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik Becerilerinin 0-3 Yaşta Gelişimi	28
Özet	33
Tartışma Soruları	33
Kaynakça.....	35

2. BÖLÜM

3-6 YAŞ ARASINDAKİ ÇOCUKLARDA SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİ VE AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİK

Giriş.....	40
Akranla İlişkili Sosyal Yeterliği Açıklayan Kuramsal Yaklaşımlar	41
Sosyal Alış-Veriş Modeli	41
Hiyerarşik Model	45
Sosyal/İletişim Becerileri.....	47
Sosyal/İletişim Davranışları	49
Davranışsal Stratejiler ve Sosyal Görevler.....	51
Davranışsal Stratejiler	51
Sosyal Görevler	58
Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik.....	65
Yetersizliği Olan 36-72 Aylık Çocuklarda Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin Gelişimsel Yolculuğu	65
Özet	67
Tartışma Soruları	68
Kaynakça.....	69

3. BÖLÜM

İLKOKULA GEÇİŞ SÜRECİNDE (6-9 YAŞ) AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİK

Giriş	76
Okul Öncesinden İlkokula Geçişte Süreklilik Yaklaşımı.....	76
Okul Öncesinden İlkokula Geçişte Akran İlişkileri.....	78
Okula Uyum ve Sosyal İletişim Becerileri.....	79
Sınıf Kuralları, Günlük Rutinler ve Sosyal Uyum	83
Geçiş Sürecinde Ebeveynlere ve Öğretmenlere Yönelik Öneriler.....	86
Özet	93
Tartışma Soruları.....	94
Kaynakça.....	95

4. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA AKRAN KABULÜ VE ARKADAŞLIK

Giriş.....	100
Akran Kabulü ve Arkadaşlık.....	101
Akran Kabulü.....	101
Arkadaşlık.....	103

Arkadaşlığı Akran Kabulünden Ayıran Özellikler.....	107
Erken Çocuklukta Akran İlişkilerinin Değerlendirilmesi	108
Akran Kabulünün Değerlendirilmesi	108
Arkadaşlığın Değerlendirilmesi.....	112
Gelişim Evrelerinde Arkadaşlık Özellikleri	115
Bebek ve Küçük Çocuklar (1-1,5 Yaş)	115
Yürümeye Başlayan Çocuklar (1,5-3 Yaş)	115
Okul Öncesi Çocuklar (3-5 Yaş).....	116
İlkokulun İlk Yıllarında Çocuklar (5-8 Yaş).....	116
Özel Gereksinimli Çocuklarda Arkadaşlık.....	116
Gün İçindeki Rutinlere Yerleştirilen Arkadaşlık Fırsatları	118
Okula Geliş	119
Grup Etkinlikleri	119
Özet	122
Tartışma Soruları	122
Kaynakça.....	123

5. BÖLÜM

AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİĞİ ETKİLEYEN ETMENLER

Giriş.....	128
Biyolojik Faktörler.....	130
Gelişimsel Alanlar	131
Mizaç	132
Güvenli Bağlanma	132
Duyguları Düzenleme.....	133
Cinsiyet	134
Yaş.....	135
Gelişimsel Yetersizlikler.....	135
Çevresel Faktörler.....	136
Aile Ortamı	137
Öğretmen Özellikleri	138
Okul Öncesi Eğitim Sınıfları.....	138
Akran Grupları	139
Kültürel Bağlam	139
Biyolojik ve Çevresel Etmenler Arasındaki Etkileşim	140
Uzun Vadeli Sosyal Uyum Çıktıları	141
Özet	142
Tartışma Soruları.....	143
Kaynakça	144

6. BÖLÜM AİLENİN ROLÜ

Giriş.....	154
Ebeveyn Özellikleri ve Ebeveyn Çocuk Bağlanma İlişkisi.....	155
Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Ebeveyn-Çocuk Etkileşimleri	156
Duygusal Deneyim ve Etkileşim Kalitesi	157
Etkileşimsel Eşzamanlılık	161
Disiplin Yaklaşımı.....	163
Akran Etkileşiminin Denetlenmesi ve Etkileşim Becerilerinin Öğretilmesi.....	163
Ailenin Çocuğa Sunduğu Sosyal Katılım Fırsatları	164
Özet	166
Tartışma Soruları.....	166
Kaynakça.....	168

7. BÖLÜM AKRAN İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİĞİN GELİŞİMİNDE OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN ROLÜ

Giriş.....	176
Okul Öncesi Eğitim Ortamları: Öğrenme Merkezleri, Materyaller ve Oyuncaklar.....	178
Öğrenme Merkezlerinin Akran İlişkili Sosyal Yeterlikteki Rolü.....	179
Oyuncak ve Materyal Düzenlemelerinin Akran İlişkili Sosyal Yeterlikteki Rolü.....	182
Öğretmen Nitelikleri ve Öğretim Uygulamaları	185
Okul Öncesi Etkinliklerinin Sosyal Yeterliğe Katkısı	188
Özet	193
Tartışma Soruları.....	194
Kaynakça.....	195

8. BÖLÜM SOSYAL/İLETİŞİM BECERİLERİ VE AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	200
Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin ve Sosyal İletişim/Becerilerinin Değerlendirilmesine Genel Bir Bakış	202
Genel Gelişimsel Değerlendirme.....	204
AGTE Testinin Sonucu	207
Sosyal/İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi	209
Akran İlişkilerinin Değerlendirilmesi	219
Özet	225
Tartışma Soruları.....	226
Kaynakça.....	227

KISIM B

9. BÖLÜM

**GELİŞİM YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARDA
DOĞAL AKRAN ETKİLEŞİMİ MÜDAHALELERİ**

Giriş.....	234
Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik ve Gelişim Yetersizliği Olan Çocuklar	234
Akran İlişkili Sosyal Yeterliğin Değerlendirilmesi.....	235
Akran İlişkili Sosyal Yeterlikte Doğal Akran Etkileşimi Müdahaleleri	238
Model Olma	239
Fırsat Öğretim Uygulaması	241
Şekil Verme.....	242
Özet	243
Tartışma Soruları.....	244
Kaynakça.....	245

10. BÖLÜM

**İLETİŞİM VE DİL BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARDA
SOSYAL YETERLİĞİN DESTEKLENMESİ**

Giriş.....	250
İletişim ve Dil Bozukluğu Olan Çocukların Gelişimsel Özellikleri.....	251
İletişim–Dil–Konuşma	251
Dil ve Sosyal Yeterlik.....	252
Dil Bileşenleri ve Sosyal Etkileşimin Akışı.....	253
Çalışma Belleği ve Bilişsel Yük.....	253
Dil ve Sosyal Yeterlik İlişkisini Açıklayan Kuramsal Modeller.....	254
Sosyal görevler: Gruba Giriş, Çatışmayı Çözme, Oyunu Sürdürme	257
Sosyal Beceriler ve Akran İlişkileri	259
Zihin Kuramı	259
Sosyal Yeterlik ve Sosyal Beceri	260
Dil Yetersizliği ile Akran Kabulü Arasındaki İlişki	261
Akran Kabulünü Artıran Bağlamsal Koşullar	262
Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin Değerlendirilmesi.....	263
Doğal Gözlem	263
Standartlaştırılmış Değerlendirme Araçları.....	264
Sosyometrik Değerlendirme: Akran Algısı ve Sosyal Statü	265
Dinamik Değerlendirme	265
Müdahale.....	266
Müdahale Hiyerarşisi	266
Uygulama Örnekleri	268
Sosyal Öyküler, Video Modelleme ve Akran Aracılı Öğretim	270

Özet	271
Tartışma Soruları.....	272
Kaynakça.....	273

11. BÖLÜM

PROBLEM DAVRANIŞLARI OLAN ÇOCUKLARDA SOSYAL YETERLİĞİN DESTEKLENMESİ

Giriş.....	280
Sosyal Yeterlik ve Problem Davranışlar	280
Problem Davranışların Özellikleri	283
Problem Davranışların Nedenleri	286
Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin Değerlendirilmesi.....	289
Müdahaleye Tepki Modeli/ Kademeli Müdahale Modelleri (Piramit Modeli)	293
Doğal Ortamda Akran Etkileşimi Müdahaleleri.....	295
Akran Aracılı Müdahale Stratejileri.....	296
Sosyal Beceri Müdahaleleri	296
Olumlu Davranışsal Destek (ODD).....	297
Sosyal Problem Çözme Becerilerinin Öğretimi	300
Kendini Yönetme Becerilerinin Öğretimi	301
Aile ve Okul İş Birliği.....	302
Özet	303
Tartışma Soruları.....	305
Kaynakça	306

12. BÖLÜM

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARDA SOSYAL YETERLİĞİN DESTEKLENMESİ

Giriş.....	312
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Özellikleri.....	312
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Sosyal Yeterlik.....	314
Akranla İlişkili Sosyal Yeterliğin Değerlendirilmesi.....	316
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Akranla İlişkili Sosyal Yeterlik	317
Sosyal Yeterliğin Desteklenmesi	318
Öykü Temelli Uygulamalar	321
Özet	326
Tartışma Soruları.....	326
Kaynakça.....	327

13. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİĞİN DESTEKLENMESİNDE AİLE ARACILI MÜDAHALELER

Giriş	331
Çocukların Akranla İlişkili Sosyal Yeterliği	332
Aile Aracılı Müdahale.....	335
Doğal Gelişimsel Davranışsal Müdahaleler	339
Ebeveyn Koçluğu	345
Proje ImPACT Programı	348
Programın planlanması ve uygulanması	352
Özet	354
Tartışma Soruları	354
Kaynakça.....	355

14. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARINDA AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİĞİN DESTEKLENMESİ

Giriş.....	364
Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamalarının Sosyal Gelişimle İlişkisi.....	365
Sosyal Gelişimin Göstergeleri.....	365
Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamalarında Sosyal Yeterliği Etkileyen Temel Etmenler	366
Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamalarının Yürütüldüğü Sınıflarda Akranla İlişkili Sosyal Yeterliği Destekleyen Stratejiler ve Müdahale Programları	372
Özet	380
Tartışma Soruları	382
Kaynakça.....	384

Editör ve Yazarlar Hakkında	387
--	------------

KISIM A

1. BÖLÜM

0-3 YAŞ ARASINDAKİ ÇOCUKLARDA SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİ VE AKRANLA İLİŞKİLİ SOSYAL YETERLİK

Doç. Dr. Gözde TOMRİS, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9035-9110

Bölümde Öne Çıkan Konular

Bu bölümde, sosyal gelişim, sosyal-duygusal gelişim, sosyal iletişim ve sosyal yeterlik alanları kavramsal bir çerçeve içinde ele alınmıştır.

Erken sosyal iletişim ve sosyal yeterlik gelişiminin temelini oluşturan sosyal duyarlılık, sosyal uyumlanma, sosyal motivasyon, duygusal yeterlik ve farkındalık, taklit, empati, sosyal biliş, ortak dikkat ve söz öncesi sosyal iletişim yapıları gelişimsel bir sırayla açıklanmıştır.

0-3 yaş döneminde sosyal iletişim ve sosyal yeterlik becerilerine ilişkin gelişimsel göstergeler tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

Akranla ilişkili sosyal yeterlik kavramı açıklanarak, 0-3 yaşta gözlenen akran ilişkili sosyal yeterlik becerilerine yer verilmiştir.

Oyun, erken sosyal iletişim ve akranla ilişkili sosyal yeterliğin geliştiği temel bağlam olarak ele alınmış; 0-3 yaş döneminde gözlenen oyun türleri ve bu oyunların sosyal gelişimle ilişkisi açıklanmıştır.